

zijn dat zelfs na 30 jaar min of meer intensief zeetrek tellen toch nog steeds boeiende ontwikkelingen zijn waar te nemen.

Literatuur

Bijlsma R. G., Hustings F. & Camphuysen C. J. 2001. *Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2)*. GMB Uitgeverij / KNNV Uitgeverij, Haarlem / Utrecht.

Camphuysen C.J. & van Dijk J. 1983. *Zee- en kustvogels langs de Nederlandse kust 1974-79*. Limosa 56: 83 - 230.

Malling Olsen K. & Larsson H. 2004. *Gulls of Europe, Asia and North America*. Christopher Hem, London.

Platteeuw M., van der Ham N. F. & den Ouden J. E. 1994. *Zeetrekellingen in Nederland in de jaren tachtig*. Sula 8: 1-203.

Sveriges Ornitologiska Förening, 2002, *Sveriges fåglar*. Vår Fågelvärld, supplement nr. 36. Stockholm

Bruinvissen en zeehonden in zee

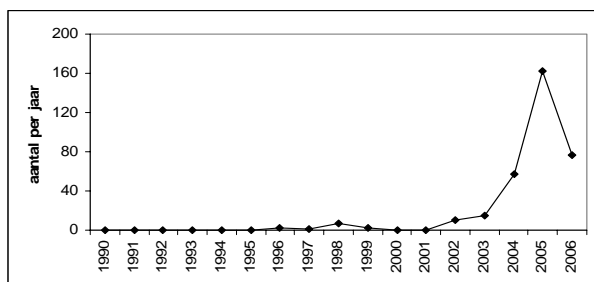
Jelle van Dijk

Gelukkig is het tegenwoordig weer normaal om regelmatig een zeezoogdier in zee te zien zwemmen. Het meest valt de Grijsze zeehond op die vaak minuten lang zijn grote kop boven water houdt. Voor de Gewone zeehond is al grotere oplettendheid nodig en dat geldt in versterkte mate voor het zien van Bruinvissen. De kleine rugvin komt bij het ademen maar even boven water en het is maar afwachten waar en wanneer dit weer gebeurt. Tweemaal werd in de afgelopen jaren een Witsnuitdolfijn vanaf de kust gesignaleerd.

Bruinvis

In de eerste helft van de vorige eeuw waren Bruinvissen nog zo gewoon langs de kust dat niemand de moeite nam hierover iets op te schrijven. Ze werden regelmatig dood op het strand gevonden en ook werden Bruinvissen wel vanaf het strand gezien. Jan Verwey was de eerste die al voor WO II aantekeningen maakte van de aantallen die hij in het Marsdiep bij Den Helder zag.

In de jaren zeventig bleek de Bruinvis vrijwel uit onze kustwateren verdwenen te zijn. Slechts af en toe werd een dood dier op het strand gevonden. In figuur 1 is te zien dat de Noordwijkse zeetrekwaarnemers pas in de tweede helft van de jaren negentig af en toe een Bruinvis voorbij zagen zwemmen.

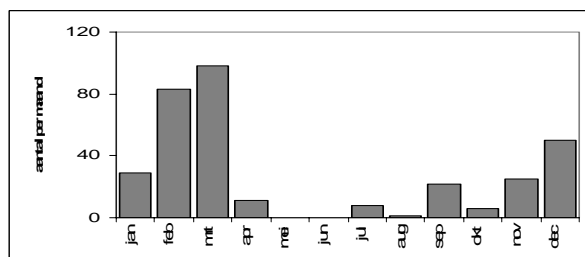

Figuur 1. Aantal Bruinvissen per jaar, gezien tijdens zeetrekellingen

Daarmee waren zij zo'n tien jaar later dan hun collega's op de Hondsbossche Zeewering die al in de jaren tachtig melding maakten van passerende Bruinvissen.

Een spectaculaire stijging van het aantal waargenomen Bruinvissen trad op met ingang van de winter 2003-2004. Deze stijging ging helaas gelijk op met het aantal dat dood op het strand werd gevonden. Uit de vondsten blijkt dat nogal wat Bruinvissen om het leven komen door verwarring in vistuig.

In ieder geval is duidelijk dat de Bruinvis terug is in de zuidelijke Noordzee. Over het verdwijnen van deze soort in de jaren zestig en zeventig is weinig met zekerheid te zeggen. Wel valt op dat de afname samenviel met de terugslag bij andere viseters in ons kustwater zoals Grote Stern en Gewone zeehond. De verontreiniging van het kustwater met niet afbreekbare stoffen (PCB's) zal vermoedelijk een belangrijke rol hebben gespeeld.

Figuur 2. Aantal Bruinvissen per maand (1990-2006)

De recente, sterke stijging van het aantal Bruinvissen in de zuidelijke Noordzee valt vrijwel samen met een sterke afname in het zeegebied bij de Shetland Eilanden. Voedselgebrek daar kan er toe hebben bijgedragen dat de dieren verder zuidwaarts hun heil zochten.

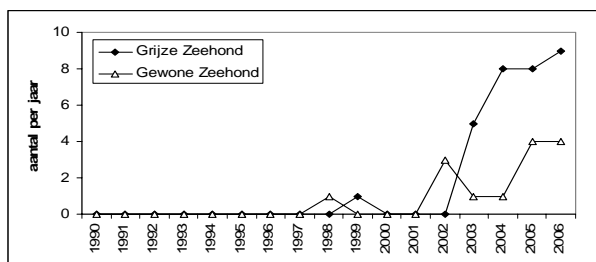
Tegenwoordig kan de Bruinvis in vrijwel alle maanden worden waargenomen (figuur 2), al is het aantal uit de zomermaanden nog laag. In het

vroege voorjaar worden de meeste Bruinvissen gezien. Het gehele jaar door zwemmen de meeste dieren (70%) in noordelijke richting.

Gewone zeehond

In ons land komen twee soorten zeehonden voor, de Gewone zeehond en de Grijsze zeehond. Vrijwel alle Nederlandse zeehonden leven in de Waddenzee. In 2004 werden er bijna 3200 Gewone zeehonden geteld. Dat aantal was in de jaren zeventig van de vorige eeuw een stuk lager. Door het gebruik van PCB's en andere niet-afbreekbare middelen was de stand in de Waddenzee toen teruggelopen tot zo'n 500 exemplaren, terwijl de populatie in het Deltagebied, met in 1950 nog 1000 ex., geheel ter ziele was gegaan. Door deze stoffen werd de voortplanting ernstig verstoord. Pas toen deze stoffen bij wet verboden werden, krabbelde de stand langzaam weer omhoog, een ontwikkeling die vergelijkbaar was met die van sterns en roofvogels.

Sinds 1994 zijn pogingen ondernomen om in het Deltagebied een populatie van de Gewone zeehond terug te krijgen. Hiertoe werden gerevalideerde zeehonden uit Ecomare en later ook in Ecomare geboren zeehonden in het Brielse Gat losgelaten. Enkele exemplaren werden met een zender uitgerust waardoor bekend werd dat sommige zeehonden direct terug zwommen naar de Waddenzee. Ook kreeg men hiermee informatie over de dagindeling van de Gewone zeehond (4/5 deel van de dag in het water, waarvan 95% onder water) en over de afstanden die soms op een dag worden afgelegd.

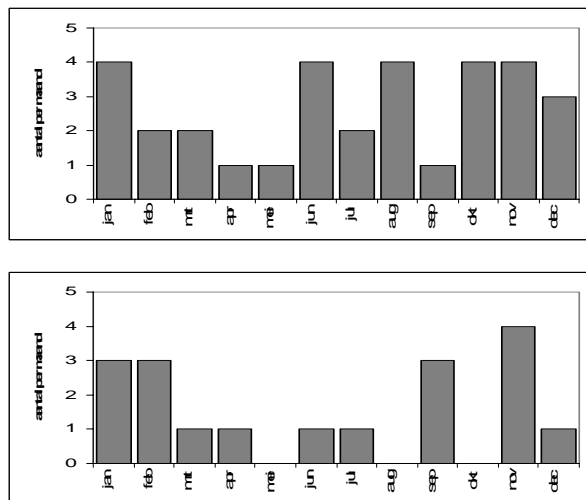

Figuur 3. Aantallen Grijsze Zeehond en Gewone Zeehond per jaar

Vanuit de zeetrekthut worden vanaf het begin van de jaren negentig af en toe ook Gewone zeehonden gezien (figuur 3). Vermoedelijk gaat het hier om jonge dieren die wat zwerven. Af en toe zijn er meldingen van rustende zeehonden bij de Katwijkse Uitwatering en op het strand bij de Langevelderslag. In veel gevallen gaat het om gezonde dieren die bij benadering zich niet zo maar laten vangen om verder door een hulpdienst naar Pieterburen gebracht te worden.

Grijsze zeehond

Deze soort, ook wel Kegelrob genoemd, is veel groter dan de Gewone zeehond. Dat is al goed te zien aan de karakteristieke grote, langgerekte kop.

Figuur 4. Aantal per maand voor Grijsze zeehond (boven) gewone zeehond (onder)

Vermoedelijk was deze soort in het begin van de jaartelling talrijker in ons kustgebied dan de Gewone zeehond. Na de vroege Middeleeuwen was de soort echter volledig verdwenen en pas in 1955 werd voor het eerst weer een Grijsze zeehond in ons land gezien. In de jaren tachtig vestigde zich een groep tussen Vlieland en Terschelling. Deze groep is gegroeid tot zo'n 1500 ex. in 2005. De vestiging bij Vlieland viel in een periode van sterke toename langs de Engelse kust. Dat de dieren in de Waddenzee uit dit kustgebied afkomstig zijn, wordt ondersteund door de waarneming van robben die op de Farne Eilanden gemerkt waren.

Opvallend is dat de Grijsze zeehond frequenter vanuit de zeetrekthut werd gezien dan de Gewone zeehond. De indruk bestaat dat bepaalde exemplaren dagenlang voor de kust blijven hangen waarbij vaak opvallend dicht bij het strand naar voedsel wordt gezocht. Opvallend is verder dat de Gewone zeehond in de zomermaanden vrijwel ontbreekt, maar dat de drukte op het zomerse strand de Grijsze zeehond beslist niet afschrikt (figuur 4).

Literatuur

Camphuysen C.J. & Peet G. 2006. *Walvissen en dolfijnen in de Noordzee*. Fontaine Uitgevers BV. 's-Graveland.

Broekhuizen S., Hoekstra B., van Laar V., Smeenk C. & Thissen J.B.M. 1992. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Informatieve websites:

www.kustgids.nl www.zeeinzicht.nl
www.zeezoogdieren.alterra.wur.nl